

Համավարակային և հետհամավարակային տնտեսաֆինանսական զարգացումներն ու մարտահրավերները

Պողոսյան Սուրեն Հ.

Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան, տ.գ.թ., դոցենտ (Երևան ՀՀ)

surenpoghosyan.h@gmail.com

ՀՏԳ՝ 330.3, 336.7; EDN: UATSZK; JEL: E24, E31, J64, P44, P45;

DOI: 10.58587/18292437-2023.1-165

Հանգուցաբառեր՝ համավարակ, համաշխարհային տնտեսություն, գործազրկություն, ինֆլացիա, զարգացում, ներդրումներ, ֆոնդային ինդեքս, ֆինանսական միջնորդություն, մարտահրավեր

Пандемические и постпандемические экономические и финансовые развития и вызовы

Погосян Сурен О.

Армянский государственный экономический университет, к.э.н., доцент (Ереван, РА)

surenpoghosyan.h@gmail.com

Аннотация. Пандемия 2020 года оказала шоковое воздействие на экономику и фондовый рынок. Глобальный ВВП в 2021 году превышающий уровень до пандемии, позволяет охарактеризовать рецессию 2020 года как «шоковую депрессию». Высокая краткосрочная безработица, сопровождаемая повсеместными карантинами, трансформировалась в низкую естественную безработицу и даже нехватку рабочей силы. Вместо этого во второй половине 2021 года устойчиво низкая инфляция сменилась высокой инфляцией, в основном обусловленной предложением.

Благодаря масштабным вливаниям в экономику, особенно в странах англо-американской модели, поступательный рост фондовых индексов во многом не нарушил многолетний «бычий» тренд. Пандемия не остановила рост мировых банковских и небанковских финансовых активов с некоторым преобладанием небанковских. Со второй половине 2021 года из-за инфляции и повышения процентных ставок на фондовых рынках происходило накопление ожиданий «минского момента».

Основной причиной замедления глобального роста в 2022 году являются новые вызовы, которые могут сохраниться и усугубиться в 2023 году. В связи с этим от Армении требуются серьезные усилия для сохранения экономического роста и динамики рынка капитала в текущем году.

Ключевые слова: пандемия, глобальная экономика, безработица, инфляция, развитие, инвестиции, фондовый индекс, финансовое посредничество, вызов.

Pandemic and post-pandemic economic and financial developments and challenges

Poghosyan Suren H.

Armenian State University of Economics, Ph.D., Associate Professor (Yerevan, RA)

surenpoghosyan.h@gmail.com

Abstract. The 2020 pandemic had a shock effect on the economy and the stock market. Global GDP in 2021 surpassing the pre-covid level allows the 2020 recession to be described as a "shock depression". High short-term unemployment accompanied by widespread lockdowns has transformed into low natural unemployment and even labor shortages. Instead, sustained low inflation gave way to high, largely supply-driven inflation in the second half of 2021. Due to the large-scale injections of the economy, especially in the countries of the Anglo-American model, the progressive growth of the stock indices largely did not disrupt the long-lasting "bullish" trend. The pandemic did not stop the growth of global banking and non-banking financial assets, with some dominance of non-banking.

From the second half of 2021, in connection with the increase in inflation and interest rates, accumulation of expectations of the "Minsk moment" was recorded in the stock markets.

The main reason for the slowdown in global growth in 2022 is emerging challenges that have the potential to persist and deepen in 2023. In that regard, serious efforts are required from Armenia to maintain economic growth and capital market dynamics in the current year.

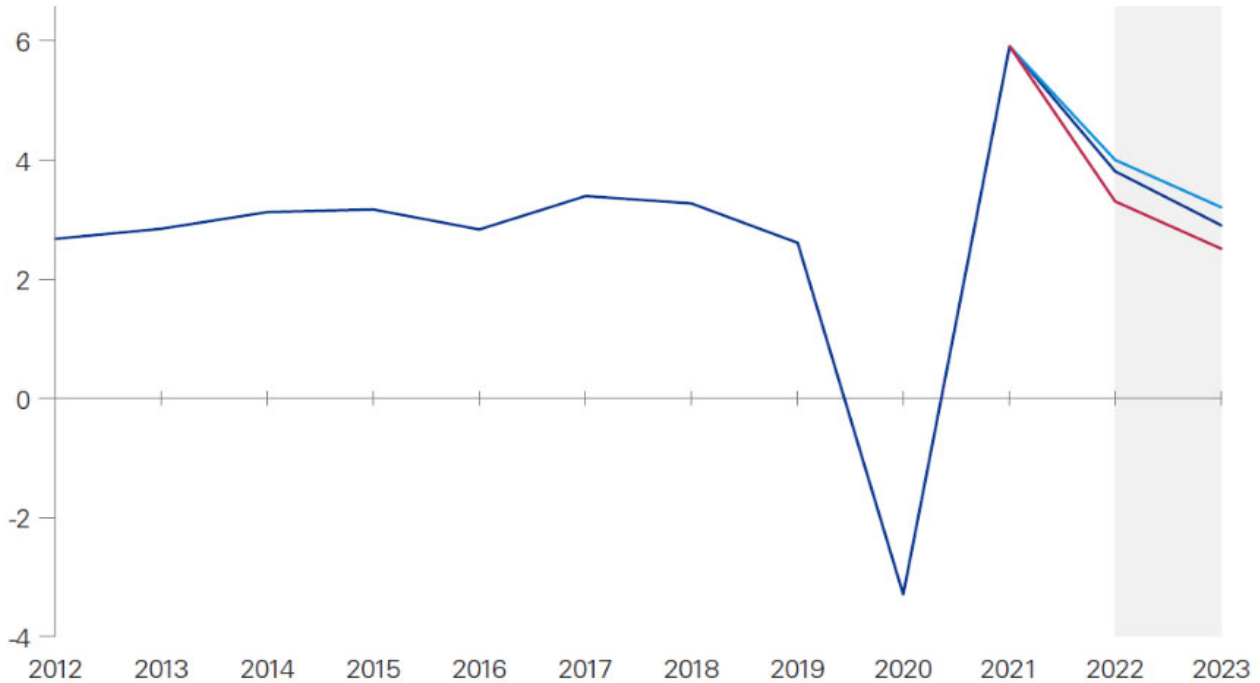
Keywords: pandemic, global economy, unemployment, inflation, development, investment, stock index, financial intermediation, challenge

Գլոբալ մակրոտնտեսական զարգացումներ: 2023 թվականին աշխարհը թևակոխեց տնտեսական անորոշության և բարձր ռիսկերով COVID-19 ճգնաժամի չորրորդ տարին և ռուս-

ուկրաինական պատերազմի երկրորդ տարին: Լավ նորությունն այն է, որ 2020 թվականի կտրուկ անկումից հետո 2021-ին շատ երկրներում, այդ թվում քովիդի դեմ պատվաստումների

բարձր մակարդակով պայմանավորված, արտադրությունը վերկանգնվեց: 2020 թվականին համաշխարհային տնտեսության -3,1% անկումը 2021 թվականին փոխհատուցվեց 5,9% վերականգնողական աճով [1]: Ճգնաժամային տերմինաբանությամբ 2020-ի զգալի անկումը

հնարավոր չէ այլ կերպ բնութագրել, քան դեպրեսիա, սակայն դրա կարճաժամկետ բնույթը թույլ է տալիս տնտեսական իրավիճակը և աշխարհում և երկրների մեծ մասում բնութագրել որպես «շոկային դեպրեսիա»:

Վճապատկեր 1. Համաշխարհային տնտեսության համավարակալային և հետհամավարակալային արձագանքը [2]

Քովիդի շոկը անմիջական ազդեցություն ունեցավ ազգային տնտեսությունների գործազրկության և ինֆլացիայի ցուցանիշների վրա, հանգեցնելով միլիոնավոր աշխատատեղերի կորստի և գների աճի: Սակայն արդեն 2020-ի երկրորդ կեսին գործազրկության մակարդակը սկսեց նվազել: ՏՀԶԿ, G7, Եվրոմիության և Եվրո գոտու երկրներում 2022-ի սեպտեմբերին գործազրկության մակարդակը ավելի ցածր էր, քան

2019 թվականին և նախաքովիդյան 2020 թ. փետրվարին: Նախաքովիդյանի համեմատ գործազրկության մակարդակը նվազել է անգամ ավանդաբար բարձր գործազրկություն ունեցող Ֆրանսիայում, Հունաստանում, Իտալիայում, Իսպանիայում, Թուրքիայում: ԱՄՆ-ում գործազրկության մակարդակը նույնիսկ բնականից ցածր է:

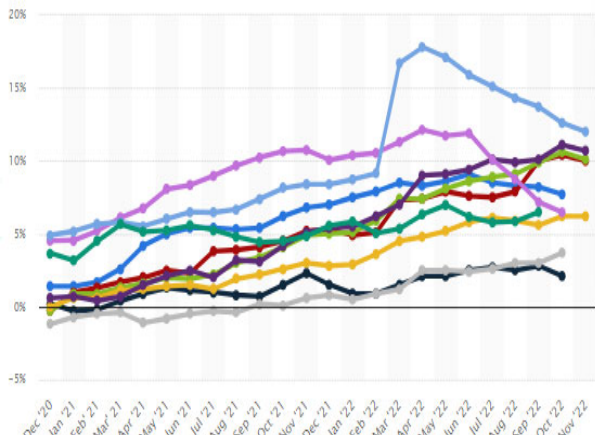
Աղյուսակ 1. ՏՀԶԿ և ՏՀԶԿ առանձին երկրներում գործազրկության մակարդակը 2019-2022 սեպտեմբեր, % [3]

	2019	2020	2020 փետրվար	2021	2022 սեպտեմբեր
ՏՀԶԿ	5,4	7,2	5,3	5,7	4,9
G 7	4,3	6,5	4,2	5,2	3,9
Եվրոմիություն	6,8	7,2	6,6	7,1	6,0
Եվրո գոտի	7,6	8,0	7,4	7,7	6,6
Ֆրանսիա	8,4	8,0	7,8	7,9	7,1
Հունաստան	17,3	17,6	16,6	14,8	11,8
Իտալիա	10	9,3	9,6	9,6	7,9
Իսպանիա	14,1	15,5	13,6	14,8	12,7
Թուրքիա	13,7	13,1	12,6	12,0	9,6 օգոստոս
ԱՄՆ	3,7	8,1	3,5	5,4	3,5

ՏՀԶԿ-ում տարեկան գնաճը 2022 թվականի սեպտեմբերի 10,5%-ի համեմատ՝ հոկտեմբերին աճել է մինչև 10,7%: Երկնիշ գնաճ է գրանցվել ՏՀԶԿ 38 երկրներից 18-ում, ընդ որում 20%-ից

բարձր ցուցանիշներ գրանցվել են Էստոնիայում, Հունգարիայում, Լատվիայում, Լիտվայում և Թուրքիայում: Ընդ որում պարենի գնաճը հոկտեմբերին կազմել է 16,1%՝ 1974 թ. հետո

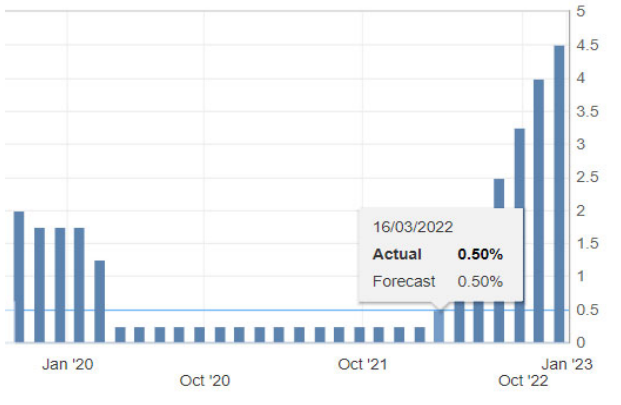
գրանցելով ամենաբարձր ան [4]: Սակայն արդեն 2022 թվականի նոյեմբերին G20-ի երկրների մեծ մասում տարեկան գնաճը դրսևորել է նվազման միտում՝ 7-8 ամսյա ժամանակային լազով արձագանքելով կենտրոնական բանկերի տոկոսադրույքների բարձրացմանը և դրամավարկային քաղաքականության խստացմանը, ինչպես նաև նավթի ու գազի գների իջեցմանը: Հայաստանի Հանրապետության սպառողական շուկայում 12-ամսյա գնաճը (2022 թ. դեկտեմբերը 2021 թ. դեկտեմբերի նկատմամբ) կազմել է 8.3% [5], ինչը ձևավորվող շուկայի կարգավիճակ ունեցող երկրի համար ցածր ցուցանիշ է:

United States, China, Japan, Germany, Euro Zone, France, United Kingdom, Brazil, Russia, India

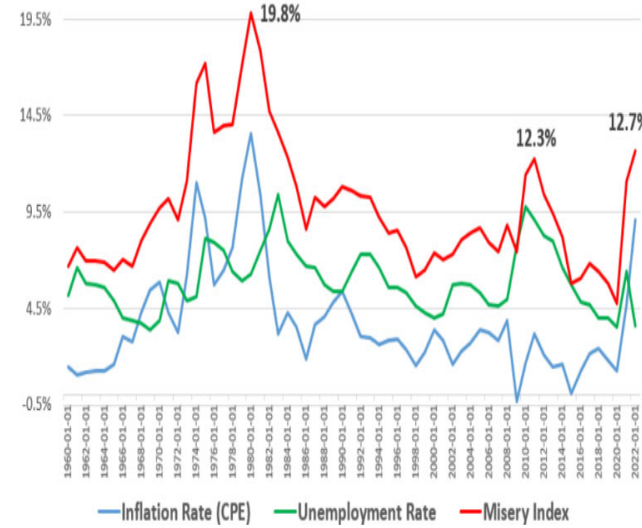
Չձապատկեր 2. Չարգացած և զարգացող երկրներում գնաճի ամսական ցուցանիշները 2020 թվականի դեկտեմբերից մինչև 2022 թվականի նոյեմբերը (նախորդ տարվա նույն ամսվա համեմատ) [6]

Ինֆլացիայի դեմ պայքարի ցուցիչ է, ուշացումներով հանդերձ, գրեթե բոլոր երկրներում հիմնական տոկոսադրույքների բարձրացումը: Այսպես աշխարհում առավել ազդեցիկ ԱՄՆ-ը ԳՊՀ տոկոսադրույքը 2022 թվականի մարտի առաջին կեսի 0,25 %-ից մի քանի բարձրացումների արդյունքում դեկտեմբերին կազմել է 4,5%:

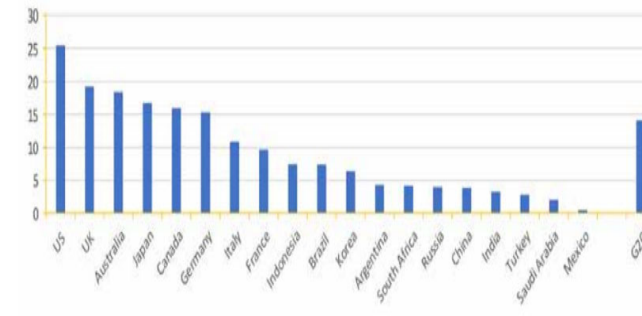
Չձապատկեր 3. ԱՄՆ ԳՊՀ ֆոնդերի տոկոսադրույքի փոփոխությունը 2020-2022 թթ. [7]

Գործազրկության և ինֆլացիայի սոցիալ տնտեսական ցուցիչ է Արթուր Օրունի կողմից առաջարկված Թշվառության ինդեքսը (Misery Index), որը 2022 թ. թվականի սկզբին գրանցեց 1970-ականներից ի վեր ամենաբարձր՝ 12,7% արդյունք: Ինդեքսի ջատագովները գտնում են, որ որքան բարձր է գնաճի և գործազրկության մակարդակի համակցությունը, այնքան ավելի թշվառ ու ճնշված են մարդիկ, մասնավորապես՝ գործազուրկները:

— Inflation Rate (CPI) — Unemployment Rate — Misery Index
Չձապատկեր 4. Թշվառության ինդեքսի պատմական դինամիկան [8]

Ֆինանսական ներարկումներ և ՕՈՒՆ: Ֆինանսական ռեսուրսների առումով տնտեսության վերականգնմանը և համավարակի հետևանքների մեղմանը առավել նպաստ բերեցին երկրների իրականացրած հարկաբյուջետային և դրամավարկային մեծածավալ, շատ առումներով աննախադեպ միջոցառումները և օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների կանխատեսվածից զգալի աճը:

Չձապատկեր 5. G20 երկրներում հարկաբյուջետային խթանման ընդհանուր գնահատականը, 2020 թվականի ՀՆԱ-ի նկատմամբ, % [9]

Գծապատկերի տվյալներից հետևում է, որ տնտեսության մեջ ամենամեծ ներարկումներ իրականացրել են ֆունդամենտալ կամ նորպահպանողական շակայական պետության համարում ունեցող ԱՄՆ-ը, Բրիտանիան և Ավստրալիան: Այդ երկրներում գաղափարախոսությունը իր տեղը զիջում է պրագմատիզմին երբ խոսքը գնում է շուկայական ձախողումների վերացմանը և ճգնաժամերին հակազդմանը: Մինչդեռ զարգացող երկրների դեպքում Համաշխարհային բանկը և հատկապես Արժույթի միջազգային հիմնադրամը պարտադրում են բյուջետային ծախսերի կրճատման և տնտեսական կյանքում պետության միջամտության սահմանափակման քաղաքականություն: Համաշխարհային բանկի նախկին փոխնախագահ, նոբելյան մրցանակարժ Ջ. Սթիգլիցը քննադատելով նման երկակի քաղաքականությունը նկատում է, որ զարգացող երկրներում ԱՄՆ-ի առաջարկությունները մասամբ հիմնված են այն հնացած պատկերացումների վրա, որ շուկաները ինքնին կարող են ապահովել արդյունավետ ելքեր, առանց տնտեսական կյանքում պետության միջամտության [10, էջ 6]:

Համաձայն UNCTAD-ի 2022 թվականի հունվարի 19-ին հրապարակված Investment Trends Monitor-ի, համաշխարհային օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների (ՕՈՒՆ) հոսքերը 2021 թվականին աճել են 77%, մինչև 1,65 տրիլիոն դոլար՝ 2020 թվականի 929 միլիարդ դոլարի դիմաց, գերազանցելով նախաքովիդյան մակարդակը:

Համաձայն UNCTAD-ի 2022 թվականի հունվարի 19-ին հրապարակված Investment Trends Monitor-ի, համաշխարհային օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների (ՕՈՒՆ) հոսքերը 2021 թվականին աճել են 77%, մինչև 1,65 տրիլիոն դոլար՝ 2020 թվականի 929 միլիարդ դոլարի դիմաց, գերազանցելով նախաքովիդյան մակարդակը:

Աղյուսակ 2. Համաշխարհային և տարածաշրջանային ՕՈՒՆ հոսքերը, 2019-2021թթ. [11, էջ 3]

Տարածաշրջան	2019	2020	2021	2020/2021, %
Աշխարհ	1473	929	1647	77
Աֆրիկա	45	39	97	147
Հյուսիսային Աֆրիկա	14	10	9	-13
Հարավսահարյան Աֆրիկա	32	29	88	200
Ամերիկա	431	259	531	105
Լատինական Ամերիկա և Կարիբներ	156	84	147	75
Հյուսիսային Ամերիկա	275	174	383	120
Ասիա	559	588	696	18
Եվրոպա	392	20	305	1450
Եվրոմիություն	451	153	165	8
Եվրոպայի այլ երկրներ	-59	-133	140	
Չարգացած տնտեսություններ	752	260	777	199
Չարգացող տնտեսություններ	721	669	870	30
Առավել քիչ զարգացած երկրներ	24	24	28	19

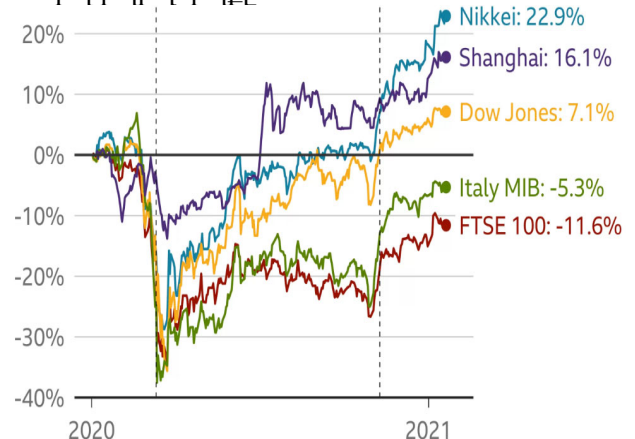
ԱՄՆ-ում ՕՈՒՆ-ի ներհոսքը կրկնապատկվել է, ընդ որում աճը գրեթե ամբողջությամբ պայմանավորված է անդրսահմանային միաձուլումների և կլանումների (M&As) աճով, գերազանցապես ծառայությունների ոլորտում: Այսպես տեղեկատվության և հաղորդակցության ոլորտում գործարքների թիվն աճել է ավելի քան 50%-ով և կազմել ընդհանուրի մեկ քառորդը: Ներդրումների շատ ավելի համեստ՝ 8% աճ է գրանցվել Եվրոմիությունում, ինչը չի փոխհատուցել 2020 թվականի եռակի անկումը:

Չարգացող տնտեսություններում ՕՈՒՆ-ի հոսքերը թեև աճել են 30%-ով, սակայն ծավալային առումով՝ 870 մլրդ դոլար, այն գերազանցում է զարգացած տնտեսությունների ցուցանիշը: 2012 թվականին ի հայտ եկած այդ միտումը պահպանվում է, շնորհիվ դեպի Չինաստան ներդրումների աճի: 2020-ին Չինաստանը ՕՈՒՆ-ի ներհոսքով նույնիսկ գերազանցեց ԱՄՆ-ին: Չինաստանի համար ռեկորդային՝ 173,48 մլրդ. դոլար ներհոսք է գրանցվել նաև 2021 թ.: 2020-ի համեմատ ներդրումների ներ-

հոսքը այդ երկիր ավելացել է 20,2%, իսկ բարձր-տեխնոլոգիական ոլորտներում 17,1% [12]:

Գլոբալ բորսայական ինդեքսներ:

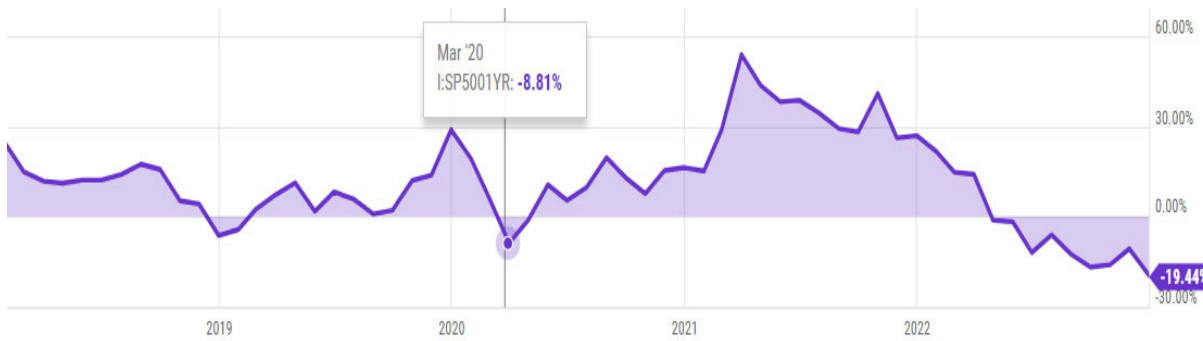
Համավարակի շոկին ֆինանսական շուկաների արձագանքի մասին պատկերացում են տալիս հիմնական ինդեքսների վարքագիծը՝ մարտ-ապրիլ ամիսներին անկումից հետո դրանց մեծ մասի զգալի վերելքը:

Գծապատկեր 6. Հիմնական ֆոնդային ինդեքսների համավարակային արձագանքը [13]

Քովիդյան շոկից հետո հատկապես տպավորիչ էր աշխարհում առավել կիրառելի S&P 500 ինդեքսի 2020-2021 թվականների աճը,

ստեղծելով տպավորություն, որ ֆոնդային շուկան զարգանում է տնտեսությունից անկախ, իր սեփական օրենքներով:

Չժապատկեր 7. S&P 500 ինդեքսի փոփոխությունը 2018-2022 թթ. [14]

Ֆինանսական միջնորդությունը 2020-2021 թթ.

Համավարակի շուկր նկատելի բացասական ազդեցություն չունեցավ նաև ֆինանսական միջնորդների վրա, ինչ վկայությունը ակտիվների աճն է 2020-2021 թվականներին: Չնայած

կենտրոնական և մասնավոր բանկային ակտիվների՝ ճգնաժամից-ճգնաժամ հսկայական աճին, ոչ բանկ ֆինանսական ինստիտուտների ակտիվները աճի և չափերի առումով գերազանցում են բանկային ակտիվներին:

Աղյուսակ 3. Գլոբալ ֆինանսական ակտիվների կառուցվածքը, 2020-2021 թթ. [15, էջ 7]

	Գլոբալ ֆինանսական ակտիվներ		Կենտրոնական բանկեր		Բանկեր		Հանրային ՖԻ		Ոչ բանկ ՖԻ	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Տրլն. դոլար	468,7	486,6	41,9	44,1	180,4	182,9	19,9	20,3	226,6	239,3
Բաժինը, %	100	100	8,9	9,1	38,5	37,6	4,2	4,2	48,3	49,2
Աճ, %	10,9	7,7	32,3	12,0	11,1	5,5	7,7	4,5	7,9	8,9
2016-2020 թթ. աճ, %	6,5		11,1		5,5		5,0		6,6	

Գժապատկերից հետևում է, որ

- 2021 թվականին գլոբալ ֆինանսական ակտիվները աճել են 7,7 % և կազմել ռեկորդային 486,6 տրլն. դոլար
- բանկային ակտիվները, անգամ կենտրոնական բանկերի հաշվառումով, և աճով և ծավալով զիճում են ոչ բանկային ակտիվներին, որոնց բաժինը գլոբալ ակտիվներում 2020 թվականի 48,3%-ից, 2021 թ. կազմել է 49,2%:

Եզրակացություններ

2020-2021 թթ. ֆինանսատնտեսական զարգացումները ամփոփում են հետևյալ եզրակացությունները

▪ 2021 թվականին նախաքովիդյան մակարդակի գերազանցող 96,51 տրլն. դոլար համաշխարհային ՀՆԱ-ն [16], թույլ է տալիս 2020 թվականի անկումը բնութագրել, որպես դեպրեսիայի խորությամբ ռեցեսիա կամ «շոկային դեպրեսիա»

▪ Համատարած լոկառումով ուղեկցվող բարձր կարճաժամկետ գործազրկության վերափոխումը ցածր բնական գործազրկության

և նույնիսկ աշխատուժի դեֆիցիտի: Փոխարենը տևական ցածր ինֆլացիան 2021 թվականի երկրորդ կեսին իր տեղը զիճեց բարձր, գերազանցապես առաջարկով պայմանավորված ինֆլացիային: Արդյունքում գրանցվեց Թշվառության ինդեքսի զգալի աճ

▪ 2021 թվականին օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների նախաքովիդյան մակարդակի գերազանցում, շնորհիվ Չինաստանի՝ զարգացող աշխարհ ներդրումների գերակայության միտումի պահպանում

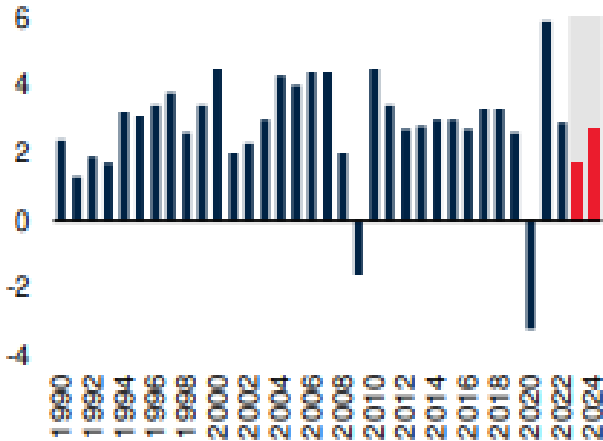
▪ Տնտեսության հսկայածավալ ներարկումներով պայմանավորված, հատկապես անգլոամերիկյան մոդելի երկրներում, ֆոնդային ինդեքսների առաջանցիկ աճ

▪ Ոչ բանկայինի որոշակի գերակայությամբ գլոբալ բանկային և ոչ բանկային ֆինանսական ակտիվների զգալի աճի արդյունքում ֆինանսական աշխարհը դառնում է նվազ բանկային ու նվազ միջնորդավորված

▪ 2021 թ. երկրորդ կեսից ֆոնդային շուկաներում ինֆլացիայի և տոկոսադրույքների

բարձրացման հետ կապված «Մինսկու պահի» սպասումների կուտակում:

Համաշխարհային բանկի 2023 թվականի հունվարի «Global Economic Prospects» զեկույցում 2023 թվականին համաշխարհային անը կանխատեսվում է մինչև 1,7 տոկոս՝ ընդամենը վեց ամիս առաջ 3,0 տոկոսի համեմատ: Սա վերջին երեք տասնամյակում անի վատթարագույն ցուցանիշն է՝ 2009 և 2020 թթ. ռեցեսիաներից հետո:

Գծապատկեր 9. Համաշխարհային ՀՆԱ-ի 1990-2024 թթ. դինամիկան, % [17, էջ 5]

Համաշխարհային անի դանդաղման հիմնական պատճառը 2022 թվականին ի հայտ եկած մարտահրավերներն են, որոնք 2023 թվականին պահպանվելու և խորանալու ներուժ ունեն:

2022 թվականին ի հայտ եկած աշխարհաքաղաքական և ֆինանսատնտեսական մարտահրավերներից են.

1. Վերջին տասնամյակների տնտեսական զարգացումն, երկրների ինտեգրացիան և գլոբալացումը չի նվազեցնում պատերազմների վտանգը, հատկապես ավտորիտար ռեժիմների պարագայում

2. Ծարունակվեց թրամպիզմով, brexit-ով, համավարակով արդեն արտահայտված գլոբալացման նահանջը՝ մատակարարման շղթաների, ռեգիոնալ ինտեգրացիայի և ներֆիրմային կոպերացիայի վրա իր բացասական ազդեցություններով հանդերձ

3. Տնտեսական շահերը խոշոր հաշվով ստորադասվեցին քաղաքական շահերին, աշխարհաքաղաքական հաշվարկներին: Մասնավորապես տնտեսական պատժամիջոցները, որոնք միջին և երկարաժամկետում կարող են հանգեցնել Ռուսաստանի տնտեսության կոլապսի, չսասանեցին պատերազմը շարունակելու այդ երկրի վճռականությունը

4. «Աշխարհի տնտեսական և ֆինանսական հզորության դեպի Չինաստան և Արևելք

տեղափոխում» դրույթը ճշգրտման կարիք ունի: 2022-2024 թթ. Համաշխարհային Բանկը միջին տարեկան անը Չինաստանում գնահատում է 4% [18, էջ 4], ինչը ավելի քան երկու անգամ ցածր է անի նախորդ տարիների ցուցանիշից: Այդ առումով ավելի լավատեսական են թվում աշխարհի խոշորագույն դեմոկրատիայի և ծառայությունների կենտրոնի՝ Հնդկաստանի տնտեսական հեռանկարները

5. Կենտրոնական բանկերի կողմից թվային արժույթների, մասնավորապես թվային ռուբլու թողարկումը և դրա հետ կապված ռիսկերը

6. 2023 թվականին տնտեսական ռեցեսիայի հավանականության անը, ֆոնդային շուկաներում «արջային» միտումների պահպանումը և խորացումը: Առանձին հեղինակներ, օրինակ Նուրիել Ռուբինին կանխատեսում է 1970-րի համեմատ ավելի տևական՝ պարտքով ծանրաբեռնված սթագֆլացիա [19]:

2021 թվականին Հայաստանը 5,7% անով և 13,86 մլրդ. դոլար ՀՆԱ-ով [20] գերազանցեց նախաքովիդյան 2019 թվականի ՀՆԱ-ի ցուցանիշը: Նկատենք, որ 2009 թվականի անկումը հաղթահարելու և դոլարային արտահայտությամբ 2008 թվականի ցուցանիշը գերազանցելու համար պահանջվեց տաս տարի:

2022 թվականին Հայաստանին մարդկային և տարածքային նոր կորուստներ ունեցավ: Միաժամանակ առաջնթաց գրանցեց ինստիտուցոնալ բարեփոխումների և տնտեսության ոլորտում: 2022 թվականին Հայաստանի տնտեսական անի Համաշխարհային Բանկի գնահատականը 10,8% է: Իրականում ավելի հավանական շուրջ 12% անի դեպքում շնչային եկամուտը կգերազանցի 6000 դոլարը:

Հայաստանի ֆինանսատնտեսական զարգացումը բացի թվարկված գլոբալ գործոններից իր վրա կրելու է նաև ռեգիոնալ և ներքին մի շարք գործոնների ազդեցությունը: Մասնավորապես որքանով կհաջողվի խուսափել Ադրբեյջանի հետ մեծ պատերազմից, կպահպանվի արդյոք ռուսական ֆինանսական և մարդկային կապիտալի ներհոսքը և որքանով այն կպատակառդղվի երկրի զարգացմանը և այլը:

Բոլոր դեպքերում Հայաստանի հետ կապված Համաշխարհային Բանկի 2023 թվականի 4,1 % անի ցուցանիշը խիստ հոռետեսական է: Ավելի իրատեսական է անի Հայաստանի կառավարության ցուցանիշը:

Օգտագործվող գրականության ցանկ

1. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>
2. Global Economic Outlook: March 2022. <https://home.kpmg/xx/en/home/media/press->

- releases/2022/04/global-economic-outlook-march-2022.html4
3. OECD Unemployment Rates News Release: October 2021. Paris, 8 December 2021. P.3. <https://www.oecd.org/sdd/labour-stats/unemployment-rates-oecd-12-2021.pdf>: Statistics New Release unemployment. <https://www.oecd.org/sdd/labour-stats/unemployment-rates-oecd-11-2022.pdf>. P.3.
 4. <https://www.oecd.org/sdd/prices-ppp/consumer-prices-oecd-12-2022.pdf>
 5. <https://www.armstat.am/file/doc/99535448.pdf>
 6. <https://www.statista.com/statistics/1034154/monthly-inflation-rates-developed-emerging-countries/>
 7. <https://www.investing.com/economic-calendar/interest-rate-decision-168>
 8. The Misery Index is at 12.7%, Highest Since 1970's. Lessons About Economics, Stock Market Basics. Cameron Smith. July 21, 2022. <https://einvestingforbeginners.com/misery-index-csmit>
 9. International Finance Forum (IFF) GLOBAL FINANCE AND DEVELOPMENT REPORT 2021. P. 47. <http://iff.org.cn/uploads/2021GAM/GFAD-report20211202.pdf>
 10. Joseph E. Stiglitz, Globalization and its Discontents. 2002. P. 6. <http://digamo.free.fr/stig2002.pdf>
 11. UN UNCTAD Investment Trends Monitor, No 40. P. 3. https://unctad.org/system/files/official-document/diaeiainf2021d3_en.pdf
 12. <http://www.xinhuanet.com/english/20220113/b252603b4c2a44a1b9dc999e57986fac/c.html>
 13. Coronavirus: How the pandemic has changed the world economy By Lora Jones, Daniele Palumbo & David Brown BBC News 24 January 2021 <https://www.bbc.com/news/business-51706225>
 14. https://ycharts.com/indicators/sp_500_1_year_return
 15. FSB Global Monitoring Report on Non-Bank Financial Intermediation 2022. 20 December 2022. P. 7. <https://www.fsb.org/wp-content/uploads/P201222.pdf>
 16. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>
 17. World Bank JANUARY 2023 Global Economic Prospects. P.5. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/38030/GEP-January-2023.pdf>
 18. World Bank JANUARY 2023 Global Economic Prospects. P.4. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/38030/GEP-January-2023.pdf>
 19. [NOURIEL ROUBINI](https://www.project-syndicate.org/commentary/stagflationary-debt-crisis-by-nouriel-roubini-2022-06). A Stagflationary Debt Crisis Looms Jun 29, 2022. <https://www.project-syndicate.org/commentary/stagflationary-debt-crisis-by-nouriel-roubini-2022-06>
 20. GDP (current US\$) – Armenia. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=AM>

Сдана/Հանձնվել է՝ 27.01.2023

Рецензирована/Գրախոսվել է՝ 13.02.2023

Принята/Ընդունվել է՝ 17.02.2023